

Hanne-Vibeke Holst

Unnskyldningen

Roman

Oversatt av Kari Rekdal

pirat
FORLAGET

© Piratforlaget AS, 2011
Originaltittel: Undskyldningen
© Hanne-Vibeke Holst 2011
Utgitt etter avtale med Lars Ringhof Agency.

Denne utgave 2012

Det må ikke kopieres fra denne bok
i strid med åndsverkloven eller avtale
om kopiering inngått med KOPINOR,
interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk.
Kopiering i strid med lov eller avtale kan
medføre erstatningsansvar og inndragning,
og kan straffes med bøter eller fengsel.

Alle henvendelser om rettigheter
til denne bok stiles til:
Piratforlaget AS
Gjerdrums vei 12 A
0484 Oslo

ISBN 978-82-8143-403-5
ISBN 978-82-525-7963-5 (Bokklubben)

Oversetter: Kari Rekdal
Omslagsdesign: Superultraplus Designstudio
Sats: Irene Tosttrup, Preflight

www.piratforlaget.no

*Thorvalds preken s. 74 er fritt etter:
K. E. Løgstrup «Prædikener fra Sangader-Holevad», s. 155,
Gyldendal 1995*

Til Morten

I

April 1940

NÅR THORVALD VÅKNET, naken under den tunge dundynen, utstrakt på ryggen med ereksjonen rakt pekende mot navlen, var det alltid og på tross av de mørke skyene som i disse årene trakk seg truende sammen over Europa, med følelsen av å være en lykkelig mann. Og mens han denne gryende aprilmorgenen, klokken var bare litt over seks, lå på høyre side av dobbeltsengen og nettopp hadde startet den langsomme oppstigningen fra dyp drømme-søvn, var det med den vanlige forventningen om at en ny dag lå foran ham som et glitrende vann fullt av fisk, til å håve rett inn. Han behøvde bare å åpne øynene for å få bekreftet sin overflod – for sengen delte han med sin skjønneste hustru, Gerda. Den høygravide magen hennes hvelvet seg under nattkjolens flanel. Hun skjemte ham bort, for ikke bare lot hun ham ha ubegrenset adgang til den eggende kroppen sin, selv under svangerskapet, hun sørget også for å skåne ham for vekkerklokkens infernalske kiming ved alltid å våkne først og slå den av før den ringte.

Thorvald nøt å bli liggende halvvåken mens Gerda stille sto opp. Han likte å forestille seg hvordan hun gjorde morgen-toalett på prestegårdens nye bad, for deretter, iført den blomstrete morgenkåpen, å liste seg ned den bratte trappen og bevege seg ut på kjøkkenet. Her så han for seg hvordan hun hilste på den unge husholdningseleven Henny, som hadde vært og hentet et spann med varm kumelk borte på nabogården og allerede hadde

begynt å bake ut deigen til frokostbollene. Deretter ville Gerda røre i kasserollen med bløtlagt *müsli* som hun selv hadde begynt å blande etter en oppskrift i Tidens kvinder. Samtidig ville hun be Henny om å sette over vann til kaffen som han visste at Gerda og piken alltid tok seg en kopp av før guttene ble vekket. Først etter at hun hadde kysset tvillingene god morgen og rusket opp de kritthvite krøllene deres, hjulpet dem i klærne, passet på at de spiste grøten sin og pusset tennene, og sendt dem av sted til skolen med ranselen daskende på ryggen, ville hun gå opp og vekke ham. På slaget åtte ville hun tre inn i soveværelset, sette frokostbrettet hans fra seg på nattbordet, trekke fra gardinene, åpne det lille kvistvinduet ut mot prestegårdshagen og sette det på gløtt.

«God morgen, skatt,» ville hun si og enten dra ham forsiktig i stortåen som stakk frem under dynen, eller la en hånd gli inn under den og ertende streife kjønnet hans. Jamrende ville han strekke ut hånden etter henne, og noen ganger fikk han henne ned til seg. Men som regel påpekte hun bare leende at herr pastoren var en uforbederlig syvsover, og at det var på tide å ta fatt på dagens gjerning. Når han så hadde satt seg opp og lente seg mot rottinghodegjerdet med en pute i nakken og tok imot koppen med English breakfast-te som hun skjenket opp til ham, ville han veltilfreds utbryte sitt «For en heldig mann jeg er!». Med et ironisk hevet øyenbryn ville hun gi ham rett, før hun nynnende overlot ham til morgenritualet hans for selv å kle på seg i det lille rommet ved siden av, hvor hun hadde klærne sine.

Såne morgener elsket han. Nye og ubrukte som den rene skjorten som alltid hang parat til ham. Men denne tirsdagsmorgenen var ikke sånn, for slike morgener var forbi, det innså han i samme sekund som Gerda rev ham ut av søvnen ved å ruske hardt i ham.

– Thorvald, våkn opp! Hører du det ikke? Flyene! ropte hun i en skarp, skingrende tone, helt ulikt henne. Han åpnet øynene og lyttet til den illevarslende, infernalske motorlarmen som fylte luftrommet, ikke villig til å akseptere den meldingen som sansene sendte til hjernen hans.

– Det må være en øvelse, sov bare videre, gryntet han derfor med et søvnig blick på armbåndsuret, men hun fortsatte å ruske i ham.

– Thorvald, det er alvor. Gå bort og se selv! De er rett over oss!

Nok en gang ville han slå det bort, men så ble døren slått opp, og tvillingene Leif og Leo kom stormende inn, som alltid kvitrende i munnen på hverandre som fugleunger, så ivrige at de nesten snublet over hverandre.

– Det er fullt av fly i luften! Er det tyskere? Blir det krig nå?

«Nei da,» ville han berolige dem, og hadde han ikke vært naken, ville han ha slått dynen til side – «Kom hit til pappa!» – eller så ville han straks ha hoppet ut av sengen, tatt dem med bort til vinduet og vist dem at det bare var en skvadron fra det danske luftvåpenet – eller engelskmennene! – i gang med en helt rutinemessig øvelse. Da han nølte, var det Gerda som resolutt reiste seg og for bort til kvistvinduet, tett fulgt av guttene. Gardinet ble revet til side og vinduet slått opp, og så tok alle tre et forskrekket skritt tilbake ved synet av de lavtgående flyene som dannet V etter V mot skydekkets grålige himmel.

– Det *er* tyskerne, fastslo Leif, som i likhet med broren sto på tærne for å kunne se over karmen. – Se, det er de derre nazikorsene under vingene!

– Ja, samtykket Leo og strakte hals. – Og Hitlertegnene på halefinnene ...

– Hakekors, rettet Thorvald mekanisk. Usett hadde han fått på seg underbuksen og sluttet seg til familien sin som sto og

småfrøs i det kjølige rommet og betraktet de siste maskinene i formasjonen passere så fornærmende nært Jyske ås og det milde landskapet i Øst-Vendsyssel, med marker, bakkedrag, skogbryn og enger, at det dirret i glassrutene. Gerda hadde trukket guttene inntil seg, og den nesten nakne Thorvald bredte armene ut som vinger over kone og barn og klemte trøstende om Gerdas sitrende skulder.

– De må være på vei til Norge, sa han i et siste forsøk på å unndra seg den harde virkeligheten. – De passerer bare over Danmark.

Gerda snurret rundt og fnøs rasende, som om det var det dummeste hun noen gang hadde hørt. Men så blunket hun raskt et par ganger etter hverandre, som en pære som holder på å gå, strøk hånden fort ned over nattkjolens kuppel idet hun utbrøt:

– Å gud! Vannet går!

September 2011

JEG VÅKNER BRÅTT til lyden av katastrofe. Da jeg slår øynene opp, ser jeg straks vannet som flommer ned fra stukkaturtaket på soverommet, og først da registrerer jeg at fotenden av sengen er drivende våt. Jeg blir forvirret liggende inntil jeg hører et skrik fra naboen i etasjen under og forstår at det absurd plaskende vannet ikke hører til i en surrealistisk drøm, men er like så konkret som klokkeradioen som viser at klokken er ti minutter over seks.

Jeg spretter raskt opp av sengen og stormer ut i kjøkkenet hvor jeg henter en bøtte og et par gryter som jeg på måfå plasserer under de rennende strålene for å gjøre noe. Da er hele oppgangen på beina, fra trappen lyder det opphissete stemmer, det løpes opp og ned, bankes på dører og ropes opp, og snart er det døren min i femte etasje det hamres på.

– Frau Tholstrup! Kan De åpne! lyder det utålmodig mens jeg står og fomler med sikkerhetslenker og låser.

– Rolig nå, sier jeg og legger stemmen i offisielt leie, for situasjonen krever myndighet, og det besitter jeg – også når jeg er iført morgenfjes og fars gamle pysj – i rikelig monn. Særlig innehar jeg spisskompetanse på opphissete divaer, så naboen under, som uten å nøle gir meg skylden for vannskaden som nå brer seg fra etasje til etasje, blir snakket til ro. Nei, det er ikke vaskemaskinen min som lekker eller badekaret mitt som har rent over. Som divaen ved selvsyn kan konstatere, flyter det både på soverommet mitt

og i påkledningsværelset. Så vannet kommer ikke fra meg, det må komme oppe fra loftet.

Det bekrefter vår *Hausmeister*, vaktmesteren herr Krankel, som nå er kommet til stedet, fulgt av flere nødtørfigt påkledde beboere, som utvilsomt benytter anledningen til å se hvordan *die Dänin*, operasjefen, har innrettet seg.

– Vanntanken til sentralvarmeanlegget, konstaterer han med et blick mot soveromstaket mitt, der vannet fortsatt flommer ned.
– Den er nok rustet gjennom. Jeg har sagt til huseieren at den må skiftes!

– Ja, men så stopp vannet, da! hyler divaen, som en gang i forrige årtusen var en feiret karakterskuespiller, kjent fra Berliner ensemble.

– Møblene mine, teppene mine, maleriene mine! *Alt* blir ødelagt!

Hausmeisteren ser forvirret på henne, som om han forestiller seg at han med egne hender må holde vannet tilbake. Den ellers så flinke og kyndige herr Krankel er åpenbart av typen som lammes i kriser.

– Hvorfor ringer De ikke til brannvesenet? foreslår jeg med en lett berøring på underarmen hans. Han ser på meg, rynker brynene og tar frem mobiltelefonen.

– *Genau!* Det var akkurat det jeg hadde tenkt, sier han og taster 112. Mens han omstendelig konfererer med alarmsentralen, råder jeg divaen til å gå ned og redde det som reddes kan av det åpenbart uvurderlige innboet hennes. Hun er fortsatt i stand til å ta regi, så hun gjør lydig sorti, fulgt av de andre beboerne, hvorav flere er kjente planter i kulturlivets blomstereng. De innser nok alle sammen at de gjør mer nytte for seg i sin egen leilighet enn her oppe i min, hvor en kalkaktig, mineralsk lukt av gips og våte byggematerialer er i ferd med å bre seg.

Sophie sjekker mobilen sin urolig, 6.26, avgang om fire minutter. Svikter han henne? No fucking way. Det gjør han bare ikke!

«*Kom da!*» skriver Sophie igjen med fingrene flyende over tastaturet. Sjåføren har startet motoren, bussen står og brummer, med jevne mellomrom utstøter den dype, hydrauliske sukk. En bråkete leirskole har fordelt seg på setene rundt henne, de hardt prøvede lærerne har forgjeves forsøkt å dempe de overstadige åtendeklassingene, mens en ung jente på Sophies alder på setet foran har puttet iPod-proppene i ørene, trukket en grønn caps ned i pannen og demonstrativt meldt seg ut av denne anmasende morgenscenen.

Khalil svarer ikke på meldingen, og hun presser nesen mot vinduet i et nervøst forsøk på å tvinge synet av ham frem i det lette duskregnet, men ser ikke noe annet enn S-togene som glir frem og tilbake på stasjonsområdet foran Postterminalen, og den lutryggede sjåføren som tar et siste trekk av røyken sin og kaster sneipen fra seg i en lav bue før han smekker igjen luken til bagasjerommet. Mens noen passasjerer som er ute i siste liten – en gjeng muntre venninner i førtidspensjonsalder – har kommet om bord i bussen og andpustent lar seg billettere, gripes hun plutselig av rådvillhet – skal hun bli sittende eller storme ut, dra av sted alene eller la være å reise?

6.28. Sjåføren kommer inn og tar plass bak rattet, snur seg mot guiden og spør om alle er om bord. Ifølge bookinglisten mangler det fortsatt en passasjer, lyder svaret, og hvis Sophie hadde kunnet, hadde hun høylytt gjort oppmerksom på at ja, det mangler en, men han er på vei, *please*, vent på ham! Men hun er helt låst fast i seg selv, hjelpeløst fanget i en angstpreget ubeslutt-

somhet som får henne til å bli sittende i setet ved siden av den ledige plassen som hun har holdt av den siste halvtimen.

Men i siste sekund dukker han opp, lang og skranglete står han der plutselig foran guiden og vifter med billettutskriften i høyre hånd, mens blikket hans finner henne og han løfter venstre hånd til en avvæpnende hilsen. Lettelsen over at han ikke har latt henne i stikken, får det til å prikke bak øynene, men den voksne dressen han har på seg, redder henne fra å begynne å grine og får henne i stedet til å smile mye bredere enn han har fortjent.

– Sykkelen min punkterte, sorry, sier han da han har lirket seg ned gjennom midtgangen og sunket ned på plassen sin med Tight-sekken over knærne.

– Du har ikke sykkel! svarer hun og lar allikevel bebreidelsen få luft.

– Ok, men jeg rakk det jo.

– Jeg trodde du hadde ombestemt deg.

– Hva snakker du om? smiler han, plasserer sekken mellom beina og legger armen løst om henne. – Jeg gleder meg jo *sånn* til å møte svigermor!

Sophie lener seg ettergivende inntil ham idet den hvite Euro-line-bussen mot Berlin gir gass og svinger tungt ut i trafikken i Ingerslevsgade for så å blinke ut til høyre i krysset ved Tietgensgade.